

Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR

Dobrovičova č. 12, 812 66 Bratislava

Štátna veterinárna a potravinová správa SR

Botanická č. 17, 842 13 Bratislava

**NÁRODNÝ KONTROLNÝ PROGRAM
PRE SALMONELOVÉ INFEKCIE
V KŔDEĽOCH NOSNÍC KURY DOMÁCEJ (*Gallus gallus*)
PRODUKUJÚCICH VAJCIA NA ĽUDSKÚ SPOTREBU
V SLOVENSKEJ REPUBLIKE V ROKU 2017**

Predložil:

prof. MVDr. Jozef Bíreš, DrSc.

Hlavný veterinárny lekár SR

Schválila:

Ing. Gabriela Matečná

Ministerka pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR

Bratislava, december 2016

1. Ciele programu
2. Právny podklad programu
3. Vymedzenie pojmov
4. Štruktúra a organizácia príslušných orgánov
5. Diagnostika – schválené laboratória
6. Systém hlásenia choroby a povinnosti chovateľa
7. Premiestňovanie hydiny a klasifikácia krdľov
8. Kompenzácia pri ozdravovaní
9. Monitoring salmonel v krdľoch nosníc v roku 2017
10. Opatrenia v prípade podozrenia a zistenia výskytu invázných salmonel
11. Epizootologické šetrenie – identifikácia možného zdroja kontaminácie
12. Epidemiologické šetrenie ochorení pochádzajúcich z potravín u človeka
13. Vakcinácia a používanie antimikrobiálnych látok
14. Registrácia a schvaľovanie chovov nosníc
15. Štruktúra produkcie krmiva pre hydinu a schéma odberu vzoriek krmív
16. Vedenie záznamov na farmách
17. Prílohy

Tento program je povinný na celom území Slovenskej republiky vo všetkých úžitkových chovoch nosníc druhu kura domáca (*Gallus gallus*), ktoré produkujú vajcia určené na ľudskú spotrebu a uvádzajú tieto vajcia na trh – t.j. **vo všetkých komerčných chovoch nosníc.**

Zariadenie, v ktorom sú tieto nosnice chované, musí byť schválené a registrované v súlade s bodom č. 14 tohto programu.

Program sa nevzťahuje na:

- 1. prvovýrobu na súkromné domáce použitie**
- 2. prvovýrobcov, ktorí sú iba registrovaní** na oddelení (odbore) hygieny potravín a potravinového dozoru miestne príslušnej regionálnej veterinárnej a potravinovej správy (ďalej „RVPS“) **podľa § 40 ods. 3 písm. b) zákona č. 39/2007 Z. z. o veterinárnej starostlivosti** v znení neskorších predpisov, **za predpokladu, že spĺňajú požiadavky, ktoré im ukladá nariadenie vlády SR č. 360/2011 Z. z.,** ktorým sa ustanovujú hygienické požiadavky na priamy predaj a dodávanie malého množstva prvotných produktov rastlinného a živočíšneho pôvodu a dodávanie mlieka a mliečnych výrobkov konečnému spotrebiteľovi a iným maloobchodným prevádzkarňam.

Vajcia, ktoré pochádzajú z komerčného krdľa nosníc, sa môžu použiť ako konzumné vajcia na priamu ľudskú spotrebu len v prípade, že daný krdel' podlieha tomuto národnému kontrolnému programu, a nevzťahujú sa naň obmedzenia vyplývajúce z veterinárnych opatrení, nariadených v súlade s týmto programom.

Vajcia pochádzajúce z krdľov s neznámym zdravotným štatútom, ktoré sú **podozrivé, alebo v nich bola zistená prítomnosť** invázných sérotypov salmonel, pri ktorých je stanovený cieľ zníženia počtu baktérií, alebo ktoré boli označené za zdroj nákazy v konkrétnom prípade výskytu ochorenia pochádzajúceho z potravín u ľudí, možno **používať na priamu ľudskú spotrebu len v prípade, že sú ošetrené spôsobom, ktorým sa zabezpečí** zničenie všetkých sérotypov salmonely s významom pre verejné zdravie, v súlade s právnymi predpismi Únie o hygiene potravín (viď bod č. 10 tohto programu).

Kategórie hydiny, na ktoré sa tento program vzťahuje:

- **vakcinačný program:** odchovné krdle mládok nosníc
- **monitoring:**
 - o jednodňové kurčatá,
 - o odchovné krdle mládok,
 - o dospelé krdle od presunu do fázy znášky až do doby ukončenia znášky

1. Ciele programu

Tento program sa uplatňuje od 1. januára 2017 do 31. decembra 2017.

Cieľom programu je **znižit' výskyt** *Salmonella* Enteritidis a *Salmonella* Typhimurium (vrátane monofázových kmeňov *Salmonella* Typhimurium s antigénnym vzorcom 1,4,[5],12:i:-) (ďalej len „invázne/cieľové sérotypy“) **v dospelých krdľoch nosníc** kury domácej (*Gallus gallus*) tak, aby zostalo **počas roka pozitívnych** maximálne **2% alebo menej.**

Kontrolný program sa každoročne vyhodnocuje.

- **Úradné vzorky** v chovoch sú odoberané a zasielané do Národného referenčného laboratória pre salmonely (ďalej len „NRL“) – Štátny veterinárny a potravinový ústav – Veterinárny a potravinový ústav Bratislava (ďalej len „ŠVPÚ – VPÚ Bratislava“) – prostredníctvom úradných veterinárnych lekárov z miestne príslušných regionálnych veterinárnych a potravinových správ (ďalej len „príslušných RVPS“), ktorí takisto nariaďujú veterinárne opatrenia v prípade pozitívnych výsledkov.
Úradné vzorky môžu byť odoberané aj súkromnými veterinárnymi lekármi poverenými na výkon štátnych veterinárnych činností po dohode a podpísaní zmluvy s príslušnou RVPS.
- **Vzorky z iniciatívy prevádzkovateľa** potravinárskeho podniku sú odoberané prostredníctvom súkromných veterinárnych lekárov (ďalej len „SVL“) zabezpečujúcich veterinárnu starostlivosť v daných krdľoch.

2. Právny podklad programu

Právnym podkladom národného kontrolného programu sú:

- **Zákon č. 39/2007 Z. z.** o veterinárnej starostlivosti v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 39/2007 Z. z.“),
- **Nariadenie č. 2160/2003/ES** Európskeho parlamentu a Rady zo 17. novembra 2003 o kontrole salmonely a ostatných špecifikovaných zoonotických pôvodcov pochádzajúcich z potravín (ďalej len „nariadenie č. 2160/2003/ES“),
- **Nariadenie vlády SR č. 626/2004 Z. z.** o monitorovaní zoonóz a pôvodcov zoonóz (ďalej len „nariadenie vlády č. 626/2004 Z. z.“),
- **Nariadenie Komisie (EÚ) č. 517/2011** z 25. mája 2011, ktorým sa vykonáva nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 2160/2003, pokiaľ ide o cieľ Únie znížiť prevalenciu určitých sérotypov salmonely u nosníc *Gallus gallus*, a ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie (ES) č. 2160/2003 a nariadenie Komisie (EÚ) č. 200/2010 (ďalej len „nariadenie Komisie č. 517/2011“),
- **Nariadenie Komisie (ES) č. 1177/2006** z 1. augusta 2006, ktorým sa vykonáva nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 2160/2003, pokiaľ ide o požiadavky na používanie špecifických metód kontroly v rámci národných programov kontroly salmonely u hydiny (ďalej len „nariadenie Komisie č. 1177/2006“).

Príslušnými orgánmi zodpovednými za kontrolu a koordináciu plnenia programu sú orgány štátnej správy vo veterinárnej oblasti.

3. Vymedzenie pojmov

Na účely tohto programu sa uplatňujú nasledovné definície:

- a. **krdel'** – znamená všetku hydinu rovnakého zdravotného stavu držanú v tých istých priestoroch alebo v tej istej ohrade, a tvoriacu jednu epizootologickú jednotku; v prípade hydiny v zastrešenom zariadení sem patria všetky vtáky, ktoré žijú v tom istom priestore na dýchanie;

- b. **infikovaný krdel'** - na účely overenia dosiahnutia cieľa Únie sa krdel' nosníc považuje za pozitívny v prípade, že sa zaznamená výskyt *Salmonella* Enteritidis a *Salmonella* Typhimurium (iných, ako kmeňov očkovacej látky) v jednej alebo vo viacerých vzorkách krdla nosníc. Pozitívne krdle nosníc sa počítajú iba raz, odhliadnuc od počtu odberov vzoriek a testov, a nahlásia sa iba v prvom roku zistenia. Na účely cieľa Únie sa krdel' nosníc považuje za infikovaný aj v prípade, keď výskyt *Salmonella* Enteritidis a *Salmonella* Typhimurium nie je zaznamenaný, ale prítomnosť antimikrobiálnych látok alebo efekt bakteriálneho rastového inhibítora áno;
- c. **podozrivý krdel'** – za podozrivý sa považuje krdel' v prípade, že sa zaznamená výskyt *Salmonella* sp. v jednej alebo vo viacerých vzorkách odobraných v krdli, a nie sú známe výsledky sérotypizácie. V prípade nariadenia potvrdzujúceho odberu vzoriek príslušnou RVPS je krdel' považovaný za podozrivý až do výsledkov vyšetrenia (a prípadnej sérotypizácie) potvrdzujúcej vzorky;
- d. **invázne sérotypy salmonel** na účely tohto programu sú:
- *Salmonella* Enteritidis
 - *Salmonella* Typhimurium (vrátane monofázových kmeňov *Salmonella* Typhimurium s antigénnym vzorcom 1,4,[5],12:i:-) (ďalej len „*Salmonella* Typhimurium“)
- Pri epidemiologickom šetrení ochorení pochádzajúcich z potravín, za pozitívne sa považujú vzorky, v ktorých bola potvrdená prítomnosť tých sérotypov, ktoré spôsobili ochorenie u ľudí;
- e. **úradný veterinárny lekár** je veterinárny lekár podľa § 12 zákona č. 39/2007 Z. z. o veterinárnej starostlivosti;
- f. **úradné vzorky** – vzorky odobraté úradnými veterinárnymi lekármi alebo súkromnými veterinárnymi lekármi poverenými na výkon štátnych veterinárnych činností po dohode a podpísaní zmluvy s príslušnou RVPS;
- g. **potravinársky podnik** – akýkoľvek podnik, či už pre zisk alebo nie, štátny alebo súkromný, vykonávajúci ktorúkoľvek z činností súvisiacich s ktorýmkoľvek stupňom výroby, spracovania alebo distribúcie potravín;
- h. **prevádzkovateľ potravinárskeho podniku** – fyzické alebo právnické osoby zodpovedné za zabezpečenie toho, aby sa v potravinárskom podniku plnili požiadavky potravinového práva (ďalej len „PPP“);
- i. **ďalšie pojmy** sú uvedené v:
- Nariadení vlády SR č. 297/2003 Z. z. o zdravotných podmienkach pri výmenách hydiny a násadových vajec s členskými štátmi, pri ich premiestňovaní a dovoze z tretích krajín,
 - Nariadení vlády SR č. 626/2004 Z. z. o monitorovaní zoonóz a pôvodcov zoonóz,
 - Nariadení (ES) č. 178/2002 (všeobecné potravinové právo).

4. Štruktúra a organizácia príslušných orgánov

Centrálnou autoritou, ktorá zodpovedá za kontrolu a koordináciu implementácie tohto programu je Štátna veterinárna a potravinová správa Slovenskej republiky.

Orgánmi zodpovednými za implementáciu tohto programu sú regionálne veterinárne a potravinové správy (40).

Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR (MPRV SR)

- schválenie národného kontrolného programu
- zverejňuje program prostredníctvom vestníka MPRV SR
- potvrdzuje mimoriadne núdzové opatrenia na návrh hlavného veterinárneho lekára

Štátna veterinárna a potravinová správa SR

- vypracovanie národného kontrolného programu
- vyhodnotenie monitoringu v SR
- predkladanie ročnej správy Európskej Komisii
- návrh rozpočtu na vykonanie národného kontrolného programu ministromi pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR

Regionálna veterinárna a potravinová správa

- zabezpečenie odberu úradných vzoriek
- implementácia a kontrola monitoringu v chovoch
- schválenie vakcinačného programu v odchovoch mládok v súlade s bodom č. 13
- vyhodnocovanie monitoringu a nákazovej situácie v regióne
- nariadenie opatrení v prípade podozrenia alebo potvrdenia infekcie inváznymi salmonelami
- kontrola plnenia nariadených veterinárnych opatrení

Štátny veterinárny a potravinový ústav:

Veterinárny a potravinový ústav Košice, Veterinárny ústav Zvolen

- vykonávajú laboratórnu diagnostiku
- odovzdávajú výsledky testovaní NRL

Veterinárny a potravinový ústav Dolný Kubín – NRL pre antimikrobiálne látky

- vykonáva laboratórnu diagnostiku salmonel
- odovzdáva výsledky testovaní NRL pre salmonely
- vykonáva konfirmačné analýzy v prípade zistenia inhibičných látok skriningovým vyšetrením

Veterinárny a potravinový ústav Bratislava – NRL pre salmonely

- vykonáva laboratórnu diagnostiku
- bakteriologické vyšetrenie úradných vzoriek, sérotypizácia izolátov
- vyhodnocovanie a spracovanie dát vyšetrení za SR
- odborný servis
- evidencia výsledkov vyšetrení v elektronickej forme

5. Diagnostika – schválené laboratória

Laboratórna diagnostika vzoriek odobratých v rámci tohto programu zahŕňa:

- bakteriologické vyšetrenie na prítomnosť inváznych salmonel (kultivácia, typizácia, test antimikrobiálnej citlivosti a test na prítomnosť inhibičných látok) **vzoriek odobratých od zvierat** v súlade s bodom č. 9, 10 a 12 tohto programu;
- bakteriologické vyšetrenie na prítomnosť inváznych salmonel (kultivácia a typizácia) **vzoriek zo sterov z povrchov hál** na kontrolu účinnosti dezinfekcie v súlade s bodom č. 10.B.2., pričom stery pochádzajúce z jednej haly musia byť vyšetrené ako 1 vzorka bez ohľadu na počet sterov;
- bakteriologické vyšetrenie na prítomnosť inváznych salmonel (kultivácia a typizácia) **vzoriek krmív vrátane kŕmnych zmesí** v súlade s bodom č. 11;
- bakteriologické vyšetrenie na prítomnosť inváznych salmonel (kultivácia a typizácia) **vzoriek vody používanej na napájanie hydiny** v súlade s bodom č. 11.

Základnú diagnostiku vykonáva Štátny veterinárny a potravinový ústav:

- Veterinárny a potravinový ústav Bratislava (VPÚ Bratislava);
- Veterinárny a potravinový ústav Dolný Kubín (VPÚ Dolný Kubín);
- Veterinárny a potravinový ústav Košice (VPÚ Košice);
- Veterinárny ústav Zvolen (VÚ Zvolen).

Národným referenčným laboratóriom (NRL) je VPÚ Bratislava, ktorý jediný môže vykonávať laboratórnu diagnostiku úradných vzoriek, sérotypizáciu a uskladňuje izoláty.

Postup skúmania vzoriek používaný štátnymi veterinárnymi laboratóriami za účelom diagnostiky sa nachádza v prílohe č. 1.

Laboratória, ktoré vykonávajú analýzu vzoriek v rámci tohto programu musia mať systém kvality v súlade so štandardom ISO17025 a musia byť pod kontrolou národného referenčného laboratória.

Diagnostika vykonávaná v iných laboratóriách, ako tých, ktoré sú uvedené v tomto bode, sa neuznáva na účel monitoringu v súlade s týmto programom.

6. Systém hlásenia choroby a povinnosti chovateľa

Na základe § 37 zákona č. 39/2007 Z. z. o veterinárnej starostlivosti je vlastník, držiteľ alebo iné fyzické alebo právnické osoby oprávnené disponovať so zvieratami, príp. prevádzkovateľ liahne povinný bez meškania hlásiť orgánu veterinárnej správy každé podozrenie na prítomnosť zoonóz a pôvodcov zoonóz (inváznych salmonel) alebo laboratórne potvrdenie ich výskytu v chove a umožniť vyšetrenie chovu.

V prípade porušenia zákona, dopustí sa vlastník, držiteľ podľa § 48 zákona č. 39/2007 Z.z. o veterinárnej starostlivosti, priestupku a podľa § 50 tohto zákona iného správneho deliktu.

Povinnosti chovateľa

- spracovať a dodržiavať plán DDD činnosti na farme a viesť evidenciu o všetkých dezinfekciách a preventívnych opatreniach;
- spracovať v spolupráci so súkromným veterinárnym lekárom vakcinačný program pre odchov mládkov a tento vakcinačný program predložiť na príslušnú RVPS na schválenie

v súlade s bodom č. 13 tohto programu; o vykonaných vakcináciách chovateľ musí viesť presnú evidenciu;

- je povinný vykonať monitoring v súlade s bodom č. 9;
- je povinný viesť záznamy na farme v súlade s bodom č. 16.

Odporúčania pre chovateľa

- spracovať a dodržiavať správnu chovateľskú prax – opatrenia biologickej bezpečnosti, ktorá zahŕňa všetky chovateľské postupy od jednodňových kurčiat až po zaradenie mládok do produkčnej fázy a pokračujúci chov nosníc. Opatrenia biologickej bezpečnosti sú súhrnom chovateľských a zoohygienických opatrení, ktoré zvyšujú hygienickú úroveň chovov, pomáhajú znižovať riziko zavlečenia infekcie a minimalizujú možnosť šírenia infekcie v rámci chovu.

7. Premiestňovanie hydiny

Premiestňovanie podlieha veterinárnej kontrole a vykonáva sa podľa Nariadenia vlády Slovenskej republiky č. 297/2003 Z. z. o zdravotných podmienkach pri výmenách hydiny a násadových vajec s členskými štátmi, pri ich premiestňovaní a dovoze z tretích krajín (ďalej len „nariadenie vlády SR č. 297/2003 Z. z.“).

8. Kompenzácie pri ozdravovaní

- Laboratórna diagnostika **úradných vzoriek** (odobratých od zvierat a vzoriek krmív v rámci epizootologického šetrenia) je hradená zo štátneho rozpočtu.
- Laboratórne vyšetrenie **potvrdzujúcich úradných vzoriek v prípade negatívnych výsledkov** sú hradené zo štátneho rozpočtu.
- Náklady na **nákup očkovacích látok** používané na vakcináciu v odchove mládok v súlade s bodom č. 13 sú hradené zo štátneho rozpočtu.
- § 45 zákona č. 39/2007 Z. z. upravuje **náhradu škody**, ktorá bude vyplatená vlastníčkovi zvierat v dôsledku výskytu zoonózy.

9. Monitoring salmonel v krdľoch nosníc v roku 2017

Rámec odberu vzoriek zahŕňa všetky komerčné krdle nosníc *Gallus gallus*.

Monitoring sa skladá z dvoch navzájom sa dopĺňajúcich súborov aktivít.

Vzorky z krdľov nosníc sa odoberajú:

1. **na podnet PPP (chovateľa)** prostredníctvom súkromného veterinárneho lekára; chovateľ na svoje vlastné náklady zabezpečí odbery vzoriek prostredníctvom súkromného veterinárneho lekára a laboratórne vyšetrenie vzoriek v laboratóriách uvedených v bode č. 5;
2. **ako úradné odbery vzoriek** plne hradené zo štátneho rozpočtu; úradné odbery vzoriek zabezpečujú RVPS prostredníctvom úradných veterinárnych lekárov.

9.1. Monitoring v odchovnej fáze mládok

Odber musí byť z iniciatívy PPP vykonaný minimálne u nasledujúcich kategórií:

- jednodňové kurčatá
- mládky 2 týždne pred presunom do fázy znášky

Úradné odbery sa v odchovných krdľoch nosníc rutinne nevykonávajú.

9.2. Monitoring v dospelých krdľoch nosníc produkujúcich vajcia na ľudskú spotrebu (produkčná fáza úžitkových nosníc)

Vzorky z krdľov dospelých nosníc sa odoberajú jednak z iniciatívy PPP, jednak v rámci úradných odberov vzoriek.

9.2.A: ODBER VZORIEK Z INICIATÍVY PPP:

Odber vzoriek na podnet prevádzkovateľa sa uskutoční najmenej **každých pätnásť týždňov**. Prvý odber vzoriek sa uskutoční vo veku 24 týždňov (+/- 2 týždne).

Postup pri odbere vzoriek z iniciatívy PPP

- V prípade krdľov chovaných v **klietkach** sa odoberie 2 × 150 gramov čerstvého trusu zo všetkých pásov alebo škrabiek po spustení zariadenia na odstraňovanie trusu; v prípade stupňovitých klietok bez škrabiek alebo pásov sa však musí odobrať 2 × 150 gramov zmiešaného čerstvého trusu zo 60 rôznych miest v odpadových jamách pod klietkami.

V prípade krdľov chovaných v **halách na podstielke alebo vo voľnom výbehu** sa odoberú dva páry návlekov na topánky alebo ponožiek bez zmeny obuvi medzi návlekmi.

9.2.B: ÚRADNÝ ODBER VZORIEK

Úradný odber vzoriek na účely kontroly je vykonávaný v nasledovných prípadoch:

- a) **1x ročne** úradný odber z **jedného krdľa** nosníc v chove s najmenej 1000 jedincami (testované krdle (haly) sa každoročne obmieňajú);
- b) úradná vzorka z krdľa nosníc **vo veku 24 týždňov (+/- 2 týždne)**, ktoré sa nachádzajú v halách, kde bol zaznamenaný **výskyt invázných salmonel v predchádzajúcom krdli**;
- c) úradná vzorka vo všetkých prípadoch podozrenia z infekcie *Salmonella* spp. **v rámci epidemiologického vyšetovania** vypuknutia ochorenia z potravín u človeka v súlade s § 8 nariadenia vlády SR. č. 626/2004 Z. z.;
- d) úradná vzorka **zo všetkých krdľov nosníc v chove, v prípade zistenia výskytu invázných sérotypov salmonel** v danom chove;

- e) **potvrdzujúca úradná vzorka** z úžitkového krdľa nosíc na potvrdenie pozitívneho výsledku zo samokontroly chovateľa alebo pozitívneho výsledku úradnej vzorky (iba v odôvodnených prípadoch);
- f) v prípade zistenia inváziých salmonel **v odchove mládok** – úradná vzorka sa odoberá **1. týždeň po presune** do fázy znášky
- g) v prípadoch, kde to príslušná RVPS považuje za vhodné – napr. z dôvodu podozrenia na falošne negatívne výsledky.

Jeden odber vzoriek na podnet prevádzkovateľa môže byť nahradený úradným odberom vykonaným príslušnou RVPS.

Postup pri odbere úradných vzoriek

V prípade odberu úradných vzoriek úradným veterinárnym lekárom je postup nasledovný:

- V prípade krdľov chovaných **v klietkach** sa odoberie 3 × 150 gramov čerstvého trusu zo všetkých pásov alebo škrabiek po spustení zariadenia na odstraňovanie trusu; v prípade stupňovitých klietok bez škrabiek alebo pásov sa však musí odobrať 3 × 150 gramov zmiešaného čerstvého trusu zo 60 rôznych miest v odpadových jamách pod klietkami.
- V prípade krdľov chovaných **v halách na podstielke alebo vo voľnom výbehu** sa odoberú tri páry návlekov na topánky alebo ponožiek bez zmeny obuvi medzi návlekmi.

Príslušná RVPS sa môže rozhodnúť zvýšiť minimálny počet vzoriek, aby sa zabezpečil reprezentatívny odber na základe hodnotenia epizootologických parametrov v jednotlivých prípadoch, a to konkrétne podmienok biologickej bezpečnosti, rozloženia alebo veľkosti krdľa, alebo iných relevantných podmienok.

Príslušná RVPS sa môže rozhodnúť pre náhradu jednej vzorky trusu alebo jedného páru návlekov na nohy vzorkou prachu s hmotnosťou 100 g odobranou z viacerých miest v chove, kde sa na povrchu jasne nachádza prach. Ako alternatíva sa môže na zhromaždenie prachu z viacerých plôch v chove použiť jeden alebo niekoľko navlhčených látkových tampónov s celkovou plochou najmenej 900 cm², pričom treba zabezpečiť, aby bol každý tampón na oboch stranách riadne obalený prachom.

Každú vzorku odobratú v súlade s týmto programom (úradnú aj z iniciatívy PPP) musí sprevádzať dôkladne vyplnená „Žiadanka na laboratórne vyšetrenie - NKP pre salmonelové infekcie“ (ďalej len „Žiadanka“), ktorá sa nachádza na internetovej stránke http://www.svps.sk/zakladne_info/ziadanky.asp. Vzhľadom na fakt, že krdel' predstavuje epizootologickú jednotku, správne označenie krdľa (resp. turnusu) je nevyhnutné!

- **V prípade nesprávne/nedostatočne vyplnenej žiadanky** budú vzorky vyšetrené až po doplnení potrebných informácií.
- **V prípade nesprávne odobratej vzorky** (nedodržanie protokolu odberu) vzorky nebudú vyšetrené, resp. nebudú brané ako vyšetrené v rámci NKP. Vyšetrenie týchto vzoriek nebude hrazené z rozpočtu ŠVPS SR a odber v krdli bude potrebné zopakovať.

Úradný veterinárny lekár pri odbere úradných vzoriek **musí zaznačiť aj dôvod** úradného odberu vzoriek (podľa bodu 9.2.B).

Pri odbere úradných vzoriek **okrem Žiadanky úradný veterinárny lekár vyplní aj Protokol o úradnom odbere vzoriek** v rámci Národného kontrolného programu pre salmonelové infekcie v krdľoch úžitkových nosníc (príloha č. 5).

Pri odbere úradných vzoriek **musí byť vykonaná kontrola dodržiavania zoohygienických preventívnych opatrení a sanitačného programu v krdli**. Jeden originál protokolu o úradnom odbere vzoriek úradný veterinárny lekár odovzdá prevádzkovateľovi chovu a druhý originál zostáva na príslušnej RVPS.

Reziduá inhibičných látok

Pri úradných odberoch uvedených v bode 9.2.B, **v prípadoch b) – g) musí RVPS zabezpečiť aj kontrolu používania antimikrobiálnych látok**, aby bolo isté, že výsledky testovania na salmonely neboli ovplyvnené použitím týchto látok. Táto kontrola zahŕňa:

- **kontrolu dokumentácie** používania antimikrobiálnych látok a/alebo
- **laboratórne vyšetrenie na prítomnosť reziduí** inhibičných látok (ďalej len „RIL“)
 - z vyšetrovaného krdľa sa vyšetrí jedna nosnica

V prípade pozitívneho výsledku vyšetrenia na RIL, príslušný krdel' bude považovaný za pozitívny.

Úradné vzorky určené na vyšetrenie RIL môžu byť vyšetrené v VPÚ Bratislava, VPÚ Dolný Kubín a VPÚ Košice (ďalej „ústavy“). Ústavy vykonajú vyšetrenie na RIL **mikrobiologickou metódou „STAR“ a PREMI TEST-om**. V prípade pozitívneho testu sa vykoná vyšetrenie na prítomnosť bakteriostatík v VPÚ v Dolnom Kubíne metódami HPLC. Požadované vyšetrenie na RIL úradný veterinárny lekár príslušnej RVPS musí uviesť aj do Žiadanky (v časti „Anamnéza“).

Výsledky a podávanie správ

Výsledky všetkých vyšetrení v odchovoch mládok a v chovoch úžitkových nosníc hlásia ústavy v SR príslušným RVPS, chovateľom a súkromnému veterinárnemu lekárovi. Ročnú správu o výsledkoch hlásia RVPS v stanovenom termíne na ŠVPS SR.

Keď je v uskutočnenom sledovaní **zistená v krdli prítomnosť invázných sérotypov salmonel**, resp. zistená prítomnosť RIL, osoba zodpovedná za laboratórium uskutočňujúce vyšetrenie, osoba vykonávajúca vyšetrenie a vlastník krdľa okamžite oznámia výsledky príslušnej RVPS, ktorá nariadi veterinárne opatrenia v príslušnom chove a **bezodkladne o tom informujú ŠVPS SR**.

Pozitívny krdel' nosníc sa pri vyhodnocovaní počíta iba raz, nezávisle od počtu vyšetrení počas produkčnej periódy a nezávisle od toho, či bol odber vzoriek vykonaný z iniciatívy PPP, alebo šlo o úradný odber.

Evidenciu o laboratórnych vyšetreniach v rámci tohto programu zhromažďuje a sumarizuje NRL – VPÚ Bratislava.

VPÚ Bratislava zasiela každý mesiac protokoly o vyšetrení úradných vzoriek a protokoly o vyšetrení vzoriek, ktoré sú pozitívne na invázne salmonely na ŠVPS SR

10. Opatrenia v prípade podozrenia a zistenia výskytu inváznych salmonel

10.A. Opatrenia v prípade pozitívneho výsledku v odchove mládok:

V prípade zistenia inváznych salmonel v odčovnom krdli príslušná RVPS nariadi veterinárne opatrenia v prípade podozrenia, v rámci ktorých 1. týždeň vo fáze znášky musia byť odobraté úradné vzorky **v súlade s bodom 9.2.B (f)**.

- V prípade, keď úradné vzorky sú **pozitívne**, príslušná RVPS nariadi veterinárne opatrenia v súlade s bodom 10.B.2.
- V prípade, keď úradné vzorky sú **negatívne**, príslušná RVPS zruší veterinárne opatrenia.

10.B.1. Opatrenia v prípade podozrenia na výskyt inváznych salmonel v produkčnej fáze úžitkových nosníc:

V prípade podozrenia na výskyt inváznych sérotypov v krdli nosníc, tj. do výsledkov sérotypizácie vzorky pozitívnej na *Salmonella* sp. (resp. do výsledkov vyšetrenia prípadnej potvrdzujúcej vzorky, ak bolo nariadené jej vykonanie) príslušná RVPS nariadi veterinárne opatrenia v súlade s nasledovnými **minimálnymi požiadavkami**:

- Žiaden kus hydiny **nesmie opustiť halu, s výnimkou povolenia príslušnej RVPS za účelom zabitia** a neškodného odstránenia pod kontrolou, alebo za účelom zabitia na bitúnkoch určených príslušnou RVPS.
 - V tomto prípade je s podozrivým krdľom nakladané rovnako, ako s pozitívnym krdľom, a nariadené musia byť aj opatrenia v súlade s minimálnymi požiadavkami z bodu 10.B.2. tohto programu.
- Vajcia pochádzajúce z podozrivého krdľa musia byť identifikované a nesmú opustiť prevádzkareň, v ktorej sa nachádzajú v čase oznámenia podozrenia, až do zrušenia veterinárnych opatrení, resp. do vydania opatrení v prípade zistenia inváznych sérotypov salmonel. S vajcami podozrivého krdľa môže byť naložené v súlade s požiadavkami z bodu 10.B.2. tohto programu.
- Prevádzkovateľ prevádzkarne, v ktorej sa tieto vajcia nachádzajú je povinný zabezpečiť, aby nedošlo k prípadnej kontaminácii vajec z ostatných krdľov, a je povinný prísne dodržiavať všetky opatrenia biologickej bezpečnosti v prevádzkarni, ako aj všetky ďalšie opatrenia nariadené príslušnou RVPS.
- Nariadi sa vykonanie **odberu úradných** vzoriek v ostatných krdľoch v chove v súlade s bodom **9.2.B (d)**

Vzor opatrení v prípade podozrenia na výskyt inváznych salmonel je uvedený v **prílohe č. 2**.

10.B.2. Opatrenia v prípade zistenia výskytu invázných salmonel v produkčnej fáze úžitkových nosníc:

Veterinárne opatrenia nariaďuje príslušná RVPS a musia byť v súlade s týmito **minimálnymi** požiadavkami:

- **Zákaz presunu hydiny z ohniska a do ohniska nákazy** - žiaden kus hydiny nesmie opustiť halu, s výnimkou povolenia príslušnej RVPS za účelom zabitia a neškodného odstránenia pod kontrolou, alebo za účelom zabitia na bitúnkoch určených príslušnou RVPS;
- **Všetky vtáky v hale musia byť**
 - **porazené na bitúнку** a musí s nimi byť naložené v súlade s požiadavkami právnych predpisov týkajúcich sa ochrany zvierat v čase ich zabíjania/usmrcovania a hygieny potravín. Úradný veterinárny lekár na bitúнку je informovaný o rozhodnutí o zabití.
 - **alebo zabité a neškodne odstránené** spôsobom, ktorý maximálne zníži riziko šírenia salmonely v súlade s požiadavkami právnych predpisov týkajúcich sa ochrany zvierat v čase ich zabíjania/usmrcovania a zdravotných predpisov týkajúcich sa živočíšnych vedľajších produktov neurčených na ľudskú spotrebu;
- **Vajcia pochádzajúce z ohniska** (z príslušného krdľa) – vajcia z krdľov s neznámym zdravotným štatútom, v ktorých existuje podozrenie na nákazu inváznymi sérotypmi salmonely alebo je zistená prítomnosť invázných sérotypov, alebo sérotypov, ktoré boli označené za zdroj nákazy v konkrétnom prípade výskytu ochorenia pochádzajúceho z potravín u ľudí:
 - možno používať **na priamu ľudskú spotrebu len v prípade, že sú ošetrené** spôsobom, ktorým sa zabezpečí zničenie všetkých sérotypov salmonely s významom pre verejné zdravie;
 - **sa považujú za vajcia triedy B**, pričom sa môžu dodávať len do potravinárskeho a nepotravinárskeho priemyslu (v súlade s nariadením Komisie (ES) č. 589/2008 z 23. júna 2008, ktorým sa ustanovujú podrobné pravidlá vykonávania nariadenia Rady (ES) č. 1234/2007 o obchodných normách pre vajcia – ďalej len „nariadenie (ES) č. 589/2008“);
 - vajcia triedy B z dôvodu zreteľného odlišenia od vajec triedy A sa **pred uvedením na trh označia nasledovným označením**:
 - kruh s priemerom minimálne 12 mm, v ktorom je písmeno „B“ vysoké minimálne 5 mm,
 - alebo jasne viditeľný farebný bod s priemerom minimálne 5 mm. (v súlade s článkom 10 nariadenia (ES) č. 589/2008);
 - sa povolia na **presun do baliarní len vtedy**, ak príslušný orgán súhlasí s preventívnymi opatreniami na zabránenie krížovej kontaminácie vajec z iných krdľov.
- **Po vyskladnení haly** infikovanej inváznymi salmonelami sa musí vykonať **dôkladná očista a dezinfekcia** vrátane bezpečného odstránenia trusu alebo podstielky podľa postupu ustanoveného príslušnou RVPS;

Po čistení a dezinfekcii sa musí vykonať **kontrola účinnosti dezinfekcie** pomocou bakteriologického vyšetrenia **sterov z povrchov hál**; stery odoberá úradný veterinárny lekár príslušnej RVPS a náklady na laboratórne vyšetrenie hradí chovateľ sám; haly môžu byť naskladnené zvieratami len v prípade, keď sa bakteriologickým vyšetrením sterov nezistia invázne

salmonely. Stery z povrchov hál musí sprevádzať vyplnená Žiadanka s uvedením, že ide o stery z povrchov hál na potvrdenie účinnosti dezinfekcie.

Vzor opatrení v prípade potvrdenia výskytu invázných salmonel je uvedený v **prílohe č. 3**.

Potvrdzujúce vzorky

▪ Vykonať **odber potvrdzujúcich úradných vzoriek** je možné len v odôvodnených prípadoch, napríklad za účelom vylúčenia falošne pozitívnych alebo falošne negatívnych výsledkov v krdli, a to výlučne prostredníctvom úradných veterinárnych lekárov príslušných RVPS, v súlade s bodom **9.2.B (e)**, jedným z nasledovných postupov:

1. V krdli **musí byť odobratých 7 vzoriek** a to nasledovne: z každej vzorky trusu a prachu sa na účely analýzy musí vytvoriť podvzorka s hmotnosťou 25 gramov; každá vzorka sa musí analyzovať samostatne;

• Krdle chované v klietkach:

✓ **5 vzoriek prirodzene zmiešaného trusu** z pása na trus, zhrnovača alebo hlbokých jám, v závislosti od typu chovu s klietkami; každá zozbieraná vzorka z farmy by mala vážiť približne 200-300g a

✓ **2 vzorky prachu** pod klietkami (2x250ml)

• Hydinárne s chovom na voľnom priestranstve (podstielka, voľný výbeh)

✓ **5 párov návlekov** na nohy na odber vzoriek (1 pár =1 vzorka);

✓ **1 vzorka prachu z pásu na vajíčka** (250 ml);

✓ **1 vzorka prachu pozbieraná** v rozdielnych častiach chovu (250 ml);

alebo

2. bakteriologické vyšetrenie **slepých čriev a vajcovodov 300 jedincov** hydiny;

alebo

3. bakteriologické vyšetrenie **škrupiny a obsahu 4 000 vajec** z každého krdľa v dávkach najviac 40 vajec.

11. Epizootologické šetrenie - identifikácia možného zdroja kontaminácie

V prípade zistenia invázných sérotypov salmonel príslušná RVPS vykoná epizootologické šetrenie s cieľom zistiť možný zdroj nákazy, v rámci ktorého overí možný pôvod infekcie v chove.

➤ V rámci epizootologického šetrenia:

- musí byť vykonaný **úradný odber vzoriek krmív vrátane krmných zmesí** v chove používaných na kŕmenie hydiny; keď je niektorá vzorka pozitívna na salmonely, príslušný orgán začne vyšetovanie za účelom identifikácie zdroja kontaminácie prostredníctvom ÚKSÚP v rôznych štádiách výroby; náklady na vyšetrenie krmív vrátane krmných zmesí sú **hradené zo štátneho rozpočtu**; každú vzorku odobratú v súlade s týmto bodom musí sprevádzať **dôkladne vyplnená Žiadanka**, pričom **do anamnézy** musí byť uvedené: „*odber vzoriek krmív vrátane krmných zmesí v rámci epizootologického šetrenia národného kontrolného programu pre salmonelové infekcie v krdľoch úžitkových nosníc kury domácej*“;

- musí byť vykonaný **úradný odber vzorky vody používanej na napájanie** hydiny za účelom vykonania bakteriologického vyšetrenia na prítomnosť *Salmonella* spp.; náklady na vyšetrenie vody **hradí chovateľ sám**;
- musí byť prešetrené uplatňovanie pravidiel a kontrol týkajúcich sa odstraňovania a spracovania **vedľajších živočíšnych produktov**;
- musia byť prešetrené **opatrenia biologickej bezpečnosti** zavedené na farme;
- musia byť preverené všetky **záznamy vedené na farme**.

Správu o epizootologickom šetrení zašle príslušná RVPS v elektronickej forme na ŠVPS SR.

12. Epidemiologické šetrenie ochorení pochádzajúcich z potravín u človeka

Úrad verejného zdravotníctva Slovenskej republiky (rezort Ministerstva zdravotníctva) – vykonáva epidemiologické šetrenie v prípade výskytu ochorenia z potravín u ľudí. V prípade podozrenia, že krdel' nosník môže byť zdrojom nákazy ochorenia z potravín, príslušný regionálny úrad verejného zdravotníctva informuje ŠVPS SR a príslušnú RVPS.

Pri epidemiologickom šetrení ochorení pochádzajúcich z potravín, za pozitívne sa považujú vzorky, v ktorých bola potvrdená prítomnosť sérotypov salmonel, ktoré spôsobili ochorenie u ľudí.

V prípade, keď príslušný regionálny úrad verejného zdravotníctva oznámi príslušnej RVPS, že na základe epidemiologického šetrenia môže byť krdel' nosník zdrojom výskytu ochorenia u ľudí, príslušná RVPS musí podozrenie došetriť nasledovne:

Pre krdle nosník nariadi nasledovné **veterinárne opatrenia v prípade podozrenia na výskyt** baktérií rodu *Salmonella* spp. ako pôvodcov nákazy u ľudí:

- **Zákaz presunu hydiny z ohniska a do ohniska nákazy** - žiaden kus hydiny nesmie opustiť halu, s výnimkou povolenia príslušnej RVPS za účelom zabitia a neškodného odstránenia pod kontrolou, alebo za účelom zabitia na bitúnkoch určených príslušnou RVPS;
- Vykonať **úradný odber vzoriek v krdli**, v ktorom je podozrenie na výskyt baktérií rodu *Salmonella* spp. v súlade s bodom 9.2.B c)
- **Vajcia pochádzajúce z ohniska** (z podozrivého krdľa):
 - možno používať **na priamu ľudskú spotrebu len v prípade, že sú ošetrené** spôsobom, ktorým sa zabezpečí zničenie všetkých sérotypov salmonely s významom pre verejné zdravie;
 - **sa považujú za vajcia triedy B**, pričom sa môžu dodávať len do potravinárskeho a nepotravinárskeho priemyslu (v súlade s nariadením Komisie (ES) č. 589/2008 z 23. júna 2008, ktorým sa ustanovujú podrobné pravidlá vykonávania nariadenia Rady (ES) č. 1234/2007 o obchodných normách pre vajcia – ďalej len „nariadenie (ES) č. 589/2008“);
 - vajcia triedy B z dôvodu zreteľného odlišenia od vajec triedy A sa **pred uvedením na trh označia nasledovným označením**:
 - kruh s priemerom minimálne 12 mm, v ktorom je písmeno „B“ vysoké minimálne 5 mm,
 - alebo jasne viditeľný farebný bod s priemerom minimálne 5 mm. (v súlade s článkom 10 nariadenia (ES) č. 589/2008);
 - sa povolia na **presun do baliarní len vtedy**, ak príslušný orgán súhlasí s preventívnymi opatreniami na zabránenie krížovej kontaminácie vajec z iných krdľov.

V prípade, keď výsledky laboratórneho vyšetrenia úradných vzoriek sú **NEGATÍVNE** a krdeľ nosníc podlieha tomuto národnému kontrolnému programu, príslušná RVPS zruší veterinárne opatrenia.

V prípade, keď výsledky laboratórneho vyšetrenia úradných vzoriek sú **POZITÍVNE**, veterinárne opatrenia zostávajú v platnosti a príslušná RVPS vykoná odber úradných potvrdzujúcich vzoriek. Postup odberu potvrdzujúcich úradných vzoriek, ako aj ďalší postup v prípade pozitívnych, resp. negatívnych výsledkov, je popísaný v bode 10.B.1.

13. Vakcinácia a používanie antimikrobiálnych látok

Pravidlá na používanie antimikrobiálnych látok a očkovacích látok v rámci tohto programu sú ustanovené v nariadení Komisie (ES) č. 1177/2006.

A: Vakcinácia

V súlade s článkom 3 ods. 3 nariadenia Komisie (ES) č. 1177/2007 v Slovenskej republike od 1. januára 2017 do 31. decembra 2017 je povinná vakcinácia všetkých mládok nosníc, spadajúcich pod tento program, proti *Salmonella* Enteritidis. Vakcinácia sa vykonáva za účelom redukcie vylučovania a zníženia kontaminácie vajec baktériou *Salmonella* Enteritidis.

Zásady, ktoré musia byť dodržané pri vakcinácii

- Náklady na nákup očkovacích látok budú hradené zo štátneho rozpočtu len tým chovateľom, ktorí spĺňajú požiadavky v zmysle platnej Schémy štátnej pomoci na eradikáciu a prevenciu ochorení zvierat.
- Výber vakcíny je na zvážení chovateľa resp. súkromného veterinárneho lekára a pri vakcinácii musia byť dodržané nasledovné zásady:
 1. Vakcinácia je povolená inaktivovanými alebo živými markerovými vakcínami, ktoré sú registrované Ústavom štátnej kontroly veterinárnych biopreparátov a liečiv v Nitre (ďalej „ÚŠKVBL Nitra“). Aktuálny zoznam registrovaných vakcín proti *Salmonella* Enteritidis sa nachádza na stránke ÚŠKVBL Nitra - www.uskvbl.sk.
 2. Živé očkovacie látky proti salmonelle sa nemôžu použiť v rámci národných kontrolných programov v prípade, že výrobca vhodným spôsobom bakteriologicky nezabezpečí rozlíšenie terénnych kmeňov salmonely od kmeňov očkovacej látky.
 3. Dávkovanie, spôsob aplikácie a vakcinačná schéma musí byť v súlade s odporúčaniami výrobcu vakcíny.
 4. Vakcinácia a revakcinácia v odchove musí byť ukončená najneskôr 3 týždne pred plánovaným presunom mládok do fázy znášky.

Postup vakcinácie a refundácie nákladov za nákup vakcinačných látok

Chovateľ v spolupráci so súkromným veterinárnym lekárom vypracuje vakcinačný program, ktorý musí byť v súlade s týmto programom. Tlačivo na vypracovanie vakcinačného programu sa nachádza v prílohe č. 4. **Chovateľ predloží na schválenie** vakcinačný program minimálne **2 týždne pred naskladnením** jednodňových kurčiat na príslušnú RVPS. Príslušná RVPS v prípade, že vakcinačný program vyhovuje požiadavkám tohto programu, potvrdí podpisom a pečiatkou schválenie vakcinačného programu priamo do tlačiva a originál vakcinačného programu odovzdá chovateľovi. V prípade, že je vakcinačný program vypracovaný na viac ako jednom liste papiera, **podpis a pečiatka úradného veterinárneho lekára RVPS musí byť prítomný na každom liste.**

Vakcinačný program možno predložiť len na vakcináciu jedného turnusu (vakcinácia s revakcináciami). **Pre každý krdeľ musí byť vypracovaný osobitný vakcinačný program.** RVPS eviduje kópiu schváleného vakcinačného programu a požadovaný počet vakcinačných dávok a ďalšiu kópiu schváleného vakcinačného programu pošle na ŠVPS SR.

Po vykonaní vakcinácie súkromný veterinárny lekár potvrdí aplikáciu očkovacích látok svojím podpisom a pečiatkou priamo do originálu schváleného vakcinačného programu. **Chovateľ je povinný najneskôr do 7 pracovných dní** (rozhodujúci je dátum odoslania faktúry) **po vykonaní celého vakcinačného programu predmetného turnusu (vakcinácie s revakcináciami)** vystaviť faktúru na odberateľa ŠVPS SR a spolu so žiadosťou o úhradu predložiť na refundáciu na adresu ŠVPS SR. **Uhradené budú len vakcíny nadobudnuté v súlade so schváleným vakcinačným programom.**

Postup chovateľa je nasledovný:

Chovateľ, ktorému príslušná RVPS schválila vakcinačný program vystaví faktúru na odberateľa ŠVPS SR a zašle ju spolu s nasledovnými prílohami:

a) v prípade zakúpenia očkovacej látky priamo v lekárni na základe receptu súkromného veterinárneho lekára:

- recept súkromného veterinárneho lekára;
- faktúra alebo účet z lekárne, z ktorých je zrejmé celkové množstvo zakúpených vakcinačných dávok a jednotková a výsledná cena za nakúpené vakcinačné dávky;
- originál schváleného vakcinačného programu, s potvrdením súkromného veterinárneho lekára o vykonaní vakcinácie;

alebo

b) v prípade zakúpenia očkovacej látky súkromným veterinárnym lekárom:

- faktúra za dodanú vakcínu, vystavená súkromným veterinárnym lekárom, z ktorej je zrejmé celkové množstvo zakúpených vakcinačných dávok a jednotková a výsledná cena za nakúpené vakcinačné dávky;
- originál schváleného vakcinačného programu, s potvrdením súkromného veterinárneho lekára o vykonaní vakcinácie.

Náklady na nákup očkovacích látok ŠVPS SR refunduje chovateľovi, pri jednotkovej cene maximálne **do 0,05 €** za jednu očkovaciu dávku.

V prípade, že krdeľ bol vakcinovaný proti *Salmonella* Enteritidis, pri zasielaní vzoriek na laboratórne vyšetrenie veterinárny lekár musí uviesť do žiadanky na laboratórne vyšetrenie údaje o vakcinácii (dátum poslednej vakcinácie a názov použitej vakcíny).

Na vakcíny sa podľa § 27 ods. 1 zákona NR SR č. 222/2004 Z. z. o dani z pridanej hodnoty v znení neskorších predpisov, uplatňuje **znižená sadzba dane 10 %** zo základu dane.

Podľa § 122 ods. 15 zákona NR SR č. 362/2011 Z. z. o liekoch a zdravotníckych pomôckach a o zmene a doplnení niektorých zákonov, veterinárny liek pre potravinové zvieratá môže predpísať len ošetrojúci veterinárny lekár. Veterinárny liek na injekčné použitie môže podať len veterinárny lekár.

B: Používanie antimikrobiálnych látok

Antimikrobiálne látky sa nesmú používať ako osobitná metóda kontroly salmonely u hydiny.

Antimikrobiálne látky sa môžu **použiť len za nasledovných výnimočných okolností:**

- **u hydiny** nakazenej salmonelou a **vykazujúcej klinické príznaky, ktoré by jej mohli spôsobovať nadmerné utrpenie**; infikované krdle liečené antimikrobiálnymi látkami sa budú naďalej považovať za nakazené salmonelou. Toto **použitie sa zakladá na výsledkoch bakteriologického odberu vzoriek a testovania citlivosti** na antimikrobiálne látky;
- **v prípade povolenia udeleného v jednotlivých prípadoch RVPS na účely iné ako kontrola salmonely v krdli** s podozrením na infekciu salmonelou, najmä v nadväznosti na epidemiologické vyšetrenie vypuknutia ochorenia z potravín alebo odhalenie salmonely v chove; príslušná RVPS sa však v núdzových situáciách môže rozhodnúť povoliť ošetrovanie bez predchádzajúceho povolenia, no pod podmienkou odberu vzoriek úradným veterinárnym lekárom, ako je stanovené v písm. g) článku 2 nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 854/2004, a okamžitého hlásenia ošetrovania ŠVPS SR; pokiaľ sa odber vzoriek nevykoná v súlade s ustanoveniami tohto odseku, krdle sa považujú za nakazené salmonelou.

Zásady pri používaní antimikrobiálnych látok:

- Použitie antimikrobiálnych látok môže byť uskutočnené len so súhlasom a pod dohľadom príslušnej RVPS.
- K ošetrovaniu môžu byť použité len antimikrobiálne látky registrované ÚŠKVBL v Nitre.
- Použitie sa zakladá na výsledkoch bakteriologického odberu vzoriek a testovania citlivosti na antimikrobiálne látky vždy, keď je to možné;
- Požiadavky na použitie antimikrobiálnych látok sa nevzťahujú na látky, mikroorganizmy alebo prípravky povolené na použitie ako krmné doplnkové látky v súlade s článkom 3 nariadenia (ES) č. 1831/2003. o doplnkových látkach používaných vo výžive zvierat.

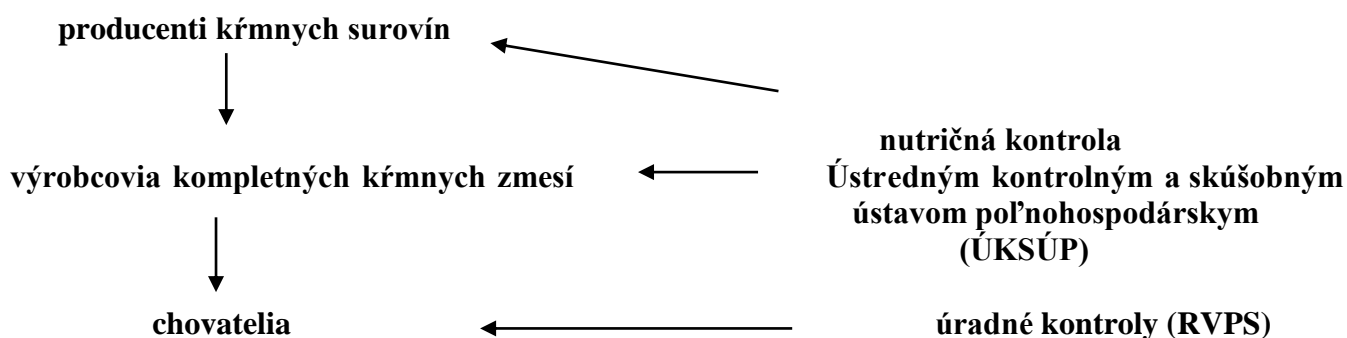
14. Registrácia a schvaľovanie chovov nosníc

Všetky komerčné chovy nosníc, na ktoré sa vzťahuje nariadenie vlády SR č. 297/2003 Z. z. musia byť **schválené rozhodnutím príslušnej RVPS**. Chovy môžu byť schválené, len ak spĺňajú požiadavky tohto nariadenia a nariadenia vlády SR č. 736/2002 Z. z., ktorým sa ustanovujú minimálne požiadavky na ochranu nosníc, v znení nariadenia č. 326/2003 Z. z. (ďalej len „nariadenie vlády č. 736/2002 Z. z.“)

ŠVPS SR registruje schválené chovy nosníc a prideliuje im veterinárne úradné číslo v súlade s § 39 zákona č. 39/2007 Z. z. o veterinárnej starostlivosti a s nariadením vlády č. 736/2002 Z. z..

Zoznam schválených chovov nosníc sa nachádza na webovej stránke ŠVPS SR: www.svps.sk.

15. Štruktúra produkcie krmiva pre hydinu a schéma odberu vzoriek krmív

V registrovaných výrobniach krmných zmesí ÚKSÚP kontroluje nutričnú hodnotu krmív a ich zhodu v zmysle Nariadenia vlády č. 440/2006 Z. z. o krmných zmesiach v znení neskorších predpisov.

Zdravotnú nezávadnosť používaných krmív priamo u chovateľa kontrolujú úradní veterinárni lekári - inšpektori príslušných RVPS v zmysle metodického pokynu o úradných kontrolách (inšpekcie v chovoch) a vykonávajú odber úradných vzoriek na analýzy v zmysle plánu VPO krmív. Tieto plány sú vypracované na základe Národného Plánu kontroly krmív, ktorý pripravuje ÚKSÚP v spolupráci so ŠVPS SR. V rámci VPO krmiva sú úradné vzorky odoberané námatkovo priamo u chovateľa, pričom počet odberov a typ krmiva stanoví ŠVPS SR.

V prípade, ak je chov nosníc pozitívny na prítomnosť invázných salmonel, tak v rámci epizootologického šetrenia (v súlade s bodom č. 11) úradný veterinárny lekár – inšpektor odoberá úradné vzorky krmiva, ktoré sú podávané zvieratám na farme a vody na napájanie nezávisle od VPO krmiva.

V prípade, keď úradné vzorky krmív na farme sú pozitívne a krmná zmes pochádza zo Slovenska, hlásenie ide do RAPID ALERT systému a postup šetrenia a prijatie opatrení stanoví ÚKSÚP spolu s príslušnou RVPS. V prípade, ak sú úradné vzorky krmných zmesí na farme pozitívne a krmná zmes pochádza zo zahraničia, pozitívny nález je nahlásený prostredníctvom RAPID ALERT systému.

Hodnotiacim kritériom je neprítomnosť zárodkov rodu *Salmonella* v 1 g krmiva v súlade s Nariadením vlády č. 438/2006 Z. z. o nežiaducich látkach v krmivách a o iných ukazovateľoch bezpečnosti a použiteľnosti krmív v znení neskorších predpisov (nulová tolerancia pre rod *Salmonella*).

16. Vedenie záznamov na farmách

Evidencia záznamov v chovoch nosníc musí byť v súlade s nariadením Európskeho Parlamentu a Rady (ES) č. 852/2004 a nariadením Komisie (ES) č. 557/2007. Prevádzkovateľ chovov nosníc na požiadanie sprístupní všetky záznamy vedené na farmách orgánom štátnej správy vo veterinárnej oblasti.

Evidencia musí obsahovať minimálne tieto záznamy:

Pre chov :

- údaje o farme (názov a adresa prevádzkarne, osoba zodpovedná za aktivity na farme)
- situačný plán farmy
- technológia a systém chovu
- meno a adresa súkromného veterinárneho lekára, ktorý vykonáva veterinárnu starostlivosť na farme
- zabezpečenie asanácie na farme
- proces odstránenia trusu a podstielky
- plán DDD činnosti
- pôvod, množstvo a druh dodaného krmiva dodaného alebo pripravovaného na mieste
- dátum dodania krmiva
- plán veterinárnej prevencie
- plán monitoringu v súlade s týmto programom
- ambulatná kniha – podávanie liečiv a vakcín zvieratám (dátum podania a ochranné lehoty)
- evidencia veterinárnych liekov, biologických prostriedkov pre vykonanie DDD
- evidencia premiestňovania zvierat;
- evidencia kontroly zdravia a mortality zvierat;
- evidencia návštev;
- plán školení zamestnancov
- evidencia vykonaných kontrol úradnými veterinárnymi lekármi (úradné záznamy z kontroly)
- plán kontroly zdravotnej nezávadnosti vody
- plán opatrení a technických vybavení v prípade extrémnych poveternostných podmienok

Pre každý krdeľ:

- osobitné a **nemenné označenie každého krdeľa** v chove (**identifikácia chovného priestoru (napr. číslo haly) v kombinácii s označením daného turnusu** v danom roku)
- dátum prijmu hydiny – dátum naskladnenia,
- vek hydiny pri naskladnení,
- pôvod hydiny,
- počet hydiny,
- predpokladaný dátum brakovania a počet vyradených nosníc,
- denná produkcia vajec (len v prípade produkčnej fázy),
- počet a/alebo hmotnosť predaných alebo iným spôsobom dodaných vajec za deň (len v prípade produkčnej fázy),
- názvy a adresy odberateľov konzumných vajec (len v prípade produkčnej fázy),
- úhyny,
- sledovanie príjmu krmiva a vody,
- vakcinačný program (v prípade odchovu)
- prevedené vyšetrenia, zdravotné prehliadky a diagnóza stanovená ošetrojúcim veterinárnym lekárom a výsledky laboratórnych vyšetrení,
- výsledky kontroly účinnosti dezinfekcie,
- výsledky vyšetrení na prítomnosť salmonel prevedených v súlade s požiadavkami tohto programu.

17. Prílohy

- Príloha č. 1 - Skúmanie vzoriek
- Príloha č. 2 - **Vzor veterinárnych opatrení pri podozrení** na výskyt invázných salmonel
- Príloha č. 3 - **Vzor veterinárnych opatrení pri zistení** výskytu invázných salmonel
- Príloha č. 4 - **Vakcinačný program** pre vykonanie povinnej vakcinácie proti *Salmonella* Enteritidis v odchove mládok znáškových nosníc v roku 2017
- Príloha č. 5 - **Protokol o úradnom odbere vzoriek** v rámci Národného kontrolného programu pre salmonelové infekcie v kŕdľoch nosníc kury domácej (*Gallus gallus*) produkujúcich vajcia na ľudskú spotrebu v Slovenskej republike v roku 2017
- Príloha č. 6 - Typy vzoriek na zistenie infekcie *Salmonella* spp. v kŕdľoch nosníc

PRÍLOHA č. 1

SKÚMANIE VZORIEK

1. Preprava a príprava vzoriek

Vzorky sa pošlú laboratóriám uvedeným v bode č. 5 v deň odberu expresnou poštou alebo kuriérom najneskôr do 24 hodín. Ak sa nezašlú do 24 hodín, uskladnia sa v chlade. Vzorky možno prepravovať pri teplote okolia, pokiaľ sa predíde nadmernému teplu (konkrétne viac ako 25 °C) alebo vystaveniu slnečnému svetlu. V laboratóriu sa vzorky uskladnia v chlade až do rozboru, ktorý sa uskutoční do 48 hodín od ich prijatia a najneskôr do 4 dní od ich odberu.

Z návlekov na nohy a tampónu či látkového tampónu na prach sa v prípade úradných vzoriek odobratých regionálnou veterinárnou a potravinovou správou vytvoria samostatné preparáty. V prípade vzoriek odobratých z iniciatívy prevádzkovateľa, je možné kombinovať rozličné vzorky v jednom teste.

Vzorky z návlekov na topánky a látkových tampónov:

- a) Dva páry návlekov na topánky (alebo „ponožiek“) je potrebné opatrne rozbaľiť tak, aby sa neuvoľnil príslušný trusový materiál, a vložiť ich do 225 ml pufrovanej peptónovej vody (PPV) zahriatej na izbovú teplotu, alebo sa musí uvedených 225 ml PPV naliať priamo na dva páry návlekov na nohy v nádobe, v ktorej boli prepravované do laboratória. Návleky na topánky alebo látkový tampón sa úplne ponoria do PPV, aby bolo okolo vzorky dostatočné množstvo voľnej kvapaliny na migráciu salmonely zo vzorky, a preto v prípade potreby možno ešte pridať PPV.
- b) Vzorkou je potrebné pokrúžiť, aby sa kompletne namočila, a pokračovať v teste podľa detekčnej metódy uvedenej v bode 2 tejto prílohy.

Iné vzorky trusu a prachu:

- a) Vzorky trusu sa odoberú, dôkladne premiešajú a následne sa odoberie 25 gramov podvzorky kultúry.
- b) 25 gramová podvzorka sa pridá do 225 ml PPV zahriatej na izbovú teplotu.
- c) V teste je potrebné pokračovať podľa detekčnej metódy uvedenej v bode 2 tejto prílohy.

V prípade prijatia ISO noriem na prípravu trusu na účely zistenia salmonely sa uplatňujú ISO normy a nahrádzajú ustanovenia o príprave vzoriek.

2. Detekčné metódy

Zisťovanie prítomnosti salmonely sa vykonáva podľa zmeny a doplnenia 1 normy Medzinárodnej organizácie pre normalizáciu EN/ISO 6579 – 2002/Amd1:2007. „Mikrobiológia potravín a krmív – Horizontálna metóda na dôkaz baktérií rodu *Salmonella* spp. – Zmena a doplnenie 1: Príloha D: Zisťovanie baktérií rodu *Salmonella* v truse zvierat a vo vzorkách v štádiu prvovýroby“.

Po inkubácii sa vzorky v PPV nenatriasajú, nekrúčia, ani sa s nimi nijakým iným spôsobom nehýbe.

Sérotypový rozbor- NRL

Minimálne jeden izolát z každej pozitívnej vzorky sa podrobí sérotypovému rozboru podľa White-Kaufmann-LeMinor schémy.

Alternatívne metódy

V prípade vzoriek odobratých z iniciatívy prevádzkovateľa sa môžu použiť alternatívne metódy namiesto metód na prípravu vzoriek, metód detekcie a sérotypizácie stanovených v tejto prílohe, ak sú validované v súlade s najnovšou verziou EN/ISO 16140.

Uskladnenie kmeňov

Kmene izolované z úradných vzoriek odobraných regionálnou veterinárnou a potravinovou správou a zo vzoriek odobratých z iniciatívy prevádzkovateľa sa uskladnia na účely budúcej fagotypizácie a testovania antimikrobiálnej citlivosti použitím bežných metód zbierania kultúr, ktoré musia zabezpečiť neporušenosť kmeňov na obdobie aspoň dvoch rokov.

Testovanie antimikrobiálnej citlivosti

Izoláty sa podrobia testom na antimikrobiálnu rezistenciu podľa článku 2 rozhodnutia Komisie č. 2007/407/ES.

Príloha č. 2 - Vzor veterinárnych opatrení pri podozrení na výskyt invázných salmonel

REGIONÁLNA VETERINÁRNA A POTRAVINOVÁ SPRÁVA..... adresa:

č. j.: v, dátum
vybavuje:

OPATRENIA

Regionálna veterinárna a potravinová správa, ako orgán štátnej správy vo veterinárnej oblasti, príslušný podľa § 8 ods. 3 písm. e) a v súlade s § 17 ods. 3. zákona č. 39/2007 Z. z. o veterinárnej starostlivosti v znení neskorších predpisov

nariaďuje

pre:

Názov a meno majiteľa prevádzkarne:

IČO:

Farma:

Registračné číslo farmy:

Pre halu č.

veterinárne opatrenia pri podozrení na výskyt invázných sérotypov salmonel v chove nosíc kury domácej (*Gallus gallus*) produkujúcich vajcia určené na ľudskú spotrebu

- 1) Ohniskom sa vymedzuje hala č.v rámci chovu (názov prevádzkarne, farma a registračné číslo farmy)
- 2) Zakazuje sa:
akýkoľvek presun hydiny z ohniska a do ohniska nákazy

Termín: ihneď až do odvolania Zodpovedný:

- 3) Vajcia pochádzajúce z krdľa č.

Termín: ihneď až do odvolania Zodpovedný:

Odôvodnenie:

Regionálna veterinárna a potravinová správa nariaďuje tieto veterinárne opatrenia na základe pozitívneho výsledku laboratórneho vyšetrenia vzoriek odobratých dňa a vyšetrených v NÁZOV LABORATÓRIA (č. protokolu zo dňa) v rámci Národného kontrolného programu pre salmonelové infekcie v krdľoch nosíc kury domácej (*Gallus gallus*) produkujúcich

vajcia na ľudskú spotrebu v Slovenskej republike v roku 2017. Vo vyšetrovaných vzorkách bola zistená prítomnosť baktérií rodu *Salmonella* spp.

Poučenie o nákaze:

Salmonelóza je veľmi nebezpečná zoonóza. *Salmonella* Enteritidis a *Salmonella* Typhimurium (vrátane monofázových kmeňov *Salmonella* Typhimurium s antigénnym vzorcom 1,4,[5],12:i:-) sú označované ako invázne salmonely, nakoľko salmonelózy vyvolané týmito sérotypmi patria u ľudí medzi najčastejšie a najvážnejšie alimentárne nákazy. Príznaky, ktoré vyvolávajú invázne salmonely u ľudí bývajú veľmi vážne a u detí, seniorov a oslabených jedincov môžu byť až život ohrozujúce. Hydina patrí medzi častý rezervoár salmonel. Vtáky, ktoré infekciu prekonali a uzdravili sa, môžu byť trvalým zdrojom nákazy pre ostatnú hydinu, ale predovšetkým kontaminujú baktériami produkty určené na ľudskú spotrebu (konzumné vajcia, mäso).

podpis a pečiatka

Doručuje sa:

Na vedomie:

ŠVPS SR Bratislava

RÚVZ.....

Príloha č. 3 - Vzor veterinárnych opatrení pri zistení výskytu invázných salmonel

REGIONÁLNA VETERINÁRNA A POTRAVINOVÁ SPRÁVA.....
adresa:

č. j.: v, dátum
vybavuje:

OPATRENIA

Regionálna veterinárna a potravinová správa, ako orgán štátnej správy vo veterinárnej oblasti, príslušný podľa § 8 ods. 3 písm. e) a v súlade s § 17 ods. 3. zákona č. 39/2007 Z. z. o veterinárnej starostlivosti v znení neskorších predpisov

nariaduje

pre:

Názov a meno majiteľa prevádzkarne:

IČO:

Farma:

Registračné číslo farmy:

Pre halu č.

veterinárne opatrenia pri zistení invázných sérotypov salmonel v chove nosíc kury domácej (*Gallus gallus*) produkujúcich vajcia určené na ľudskú spotrebu

1. Ohniskom nákazy sa vymedzuje hala č. v rámci chovu (názov prevádzkarne, farma a registračné číslo farmy)
2. Zakazuje sa:
akýkoľvek presun hydiny z ohniska a do ohniska nákazy

Termín: ihneď až do odvolania Zodpovedný:

3. Nariaduje sa: (VYBRAŤ Z MOŽNOSTÍ):
 - usmrtenie všetkej hydiny z haly č. s následným neškodným odstránením kadáverov v asanačnom podniku
 - porazenie a následné spracovanie všetkej hydiny z haly č. postupmi, ktoré sú v súlade s právnymi predpismi o hygiene potravín

Termín: Zodpovedný:

4. Vajcia pochádzajúce z krdľa č. (VYBRAŤ Z MOŽNOSTÍ):
 - neškodné odstránenie v asanačnom podniku

- ošetrovanie spôsobom, ktorý zaručí zničenie všetkých sérotypov salmonely s významom pre verejné zdravie v súlade s právnymi predpismi o hygiene potravín)

Termín:

Zodpovedný:

5. Nariaďuje sa:
vykonať dôkladnú očistu a dezinfekciu vrátane bezpečného odstránenia trusu a podstielky (uviesť spôsob).

Termín:

Zodpovedný:

6. Nariaďuje sa:
vykonať kontrolu účinnosti dezinfekcie po čistení a dezinfekcii pomocou bakteriologického vyšetrenia sterov z povrchov hál pred ďalším naskladnením zvierat.

Termín:

Zodpovedný:

Odôvodnenie:

Regionálna veterinárna a potravinová správa nariaďuje tieto veterinárne opatrenia na základe pozitívneho výsledku laboratórneho vyšetrenia vzoriek odobratých dňa a vyšetrených v NÁZOV LABORATÓRIA (č. protokolu zo dňa) v rámci Národného kontrolného programu pre salmonelové infekcie v krdľoch nosíc kury domácej (*Gallus gallus*) produkujúcich vajcia na ľudskú spotrebu v Slovenskej republike v roku 2017. Vo vyšetrovaných vzorkách bola zistená prítomnosť sérotypu *Salmonella* (DOPLNIŤ).

Poučenie o nákaze :

Salmonelóza je veľmi nebezpečná zoonóza. *Salmonella* Enteritidis, *Salmonella* Typhimurium (vrátane monofázových kmeňov *Salmonella* Typhimurium s antigénnym vzorcom 1,4,[5],12:i:-), *Salmonella* Infantis, *Salmonella* Hadar a *Salmonella* Virchow sú označované ako invázne salmonely, nakoľko salmonelózy vyvolané týmito sérotypmi patria u ľudí medzi najčastejšie a najvážnejšie alimentárne nákazy. Príznaky, ktoré vyvolávajú invázne salmonely u ľudí bývajú veľmi vážne a u detí, seniorov a oslabených jedincov môžu byť až život ohrozujúce. Hydina patrí medzi častý rezervoár salmonel. Vtáky, ktoré infekciu prekonali a uzdravili sa, môžu byť trvalým zdrojom nákazy pre ostatnú hydinu, ale predovšetkým kontaminujú baktériami produkty určené na ľudskú spotrebu (konzumné vajcia, mäso).

podpis a pečiatka

Doručuje sa:

.....

Na vedomie:

ŠVPS SR Bratislava

RÚVZ

Príloha č. 4

Vakcinačný program pre vykonanie povinnej vakcinácie proti *Salmonella Enteritidis* v odchove mládok úžitkových nosníc v roku 2017

(v rámci Národného kontrolného programu pre salmonelové infekcie v krdľoch nosníc druhu kury domácej (*Gallus gallus*) produkujúcich vajcia na ľudskú spotrebu v Slovenskej republike v roku 2017)

Názov a meno majiteľa odchovej prevádzkarne:.....

IČO:..... Farma:.....

Okres/Kraj:..... Úradné veterinárne číslo:

Označenie krdľa*:..... Označenie turnusu:

(* v prípade, keď chov má viac krdľov, chovateľ pre každý krdel' vypracuje osobitný vakcinačný program!)

Dátum naskladnenia krdľa:

- Pôvod krdľa (názov a adresa liahne/reprodukčného chovu, z ktorého násadové vajcia pochádzajú)
- Počet plánovaných zvierat v krdli, v ktorom sa má vakcinovať (max.):
- Dátum plánovaného presunu mládok do produkčnej fázy:.....
- Dátum plánovanej vakcinácie (aj revakcinácie!): 1:/ 2:/ 3:
- Celkový počet plánovaných vakcinačných dávok v príslušnom krdli:.....
- Názov vakcíny, ktorá sa má použiť:.....

Miesto:..... Dátum:.....

Súkromný veterinárny lekár, zodpovedný za veterinárnu starostlivosť v krdli:
(meno, podpis, pečiatka)

.....

Osoba zodpovedná za vykonanie vakcinácie:
(meno, podpis, pečiatka)

.....

Schválenie vakcinačného programu:

Regionálna veterinárna a potravinová správa.....

Vypracovaný vakcinačný program pre krdel'/turnus v rámci farmy, predložený na Regionálnu veterinárnu a potravinovú správu dňa....., je v súlade s bodom č. 13 Národného kontrolného programu pre salmonelové infekcie v krdľoch nosníc kury domácej (*Gallus gallus*) produkujúcich konzumné vajcia v Slovenskej republike v roku 2017.

.....
meno, podpis a pečiatka úradného veterinárneho lekára

Potvrdenie súkromného veterinárneho lekára o vykonaní vakcinácie:

Potvrdzujem, že v odchove mládok (meno majiteľa, názov farmy)
..... s úradným veterinárnym číslom,

v krdli (označenie krdľa/turnusu).....
bola vykonaná vakcinácia proti *Salmonella* Enteritidis v súlade s týmto vakcinačným programom.

V tomto krdli bol aplikovaný nasledovný počet vakcinačných dávok:

	Dátum:	Počet aplikovaných dávok:	Názov vakcíny:
primovakcinácia			
1. revakcinácia			
2. revakcinácia			

Miesto:..... Dátum:.....

.....
meno, podpis a pečiatka súkromného veterinárneho lekára

Príloha č. 5

Protokol o úradnom odbere vzoriek

(v rámci Národného kontrolného programu pre salmonelové infekcie v krdľoch nosníc kury domácej (*Gallus gallus*) produkujúcich vajcia na ľudskú spotrebu v Slovenskej republike v roku 2017)

Regionálna veterinárna a potravinová správa

Dátum vyplnenia:

Úradný veterinárny lekár/kód:

Meno/názov prevádzkovateľa:

Názov a adresa prevádzkarne:

Okres: Kraj:

Úradné veterinárne číslo prevádzkarne: Kfdeľ:

Súkromný veterinárny lekár: Prítomný: áno nie

Celkový počet hydiny v deň odberu úradných vzoriek	Počet chorých	Počet uhynutých	Počet utratených

- Úradný odber vzoriek** na účel kontroly (vybrať z možností)
- 1x ročne úradný odber z 1 krdľa nosníc v chove s najmenej 1 000 jedincami;
 - úradná vzorka z krdľa nosníc vo veku 24 týždňov (+/- 2 týždne), ktoré sa nachádzajú v halách, kde bol zaznamenaný výskyt salmonely v predchádzajúcom krdli;
 - úradná vzorka vo všetkých prípadoch podozrenia nákazy na *Salmonella* spp. v rámci epidemiologického vyšetrovania vypuknutia ochorenia z potravín v súlade s § 8 nariadenia vlády SR. č. 626/2004 Z.z.;
 - úradná vzorka zo všetkých krdľov nosníc v chove, v prípade zistenia výskytu invázných sérotypov salmonel v danom chove;
 - úradná vzorka z iného dôvodu (dôvod:

Potvrdzujúci odber úradných vzoriek

Dôvod potvrdzujúceho odberu:

Typ odobratej vzorky/počet, označenie krdľa:

- kontrola dokumentácie používania antimikrobiálnych látok Vyhovuje: Nevyhovuje:
a/alebo
- 1 nosnica na vylúčenie prítomnosti inhibičných látok

Podpis a pečiatka úradného veterinárneho lekára:

.....

Meno, podpis a pečiatka osoby zodpovednej za chov:

.....

Príloha č. 6

TYPY VZORIEK NA ZISTENIE INFEKČIE *SALMONELLA* SPP. V KŔDĽOCH NOSNÍC

INDIVIDUÁLNE VZORKY

Hoci sa spôsob, ktorým sa odoberajú vzorky musí prispôbiť podmienkam, ktoré sú v testovanom chove, osoba, ktorá odoberá vzorky musí urobiť všetko pre to, aby postupovala podľa doleuvedených ustanovení.

Kŕdle nosníc na voľnom priestranstve

1. Návleky na nohy v kŕdľoch nosníc na voľnom priestranstve

- 1.1. Tieto slúžia na odobratie vzoriek trusu/mokrých vzoriek z podlahy. Môžu ostať na nohách počas odberu ostatných vzoriek v hydinárni.
- 1.2. Návleky na nohy musia mať dostatočnú absorpčnú schopnosť, aby nasiakli vlhkosť. Prípustné sú aj Tubegauze „ponožky“.
- 1.3. Vstúpte do testovaného kŕdľa a obujte si nové návleky – zvyčajne je jednoduchšie obuť si ich na čižmy, ktoré máte práve obuté. Na tieto si navlečte návleky na nohy na odber vzoriek alebo „ponožky“.
- 1.4. Navlhčite povrch návlekov na nohy použitím čo najviac odstraňujúceho riedidla (0.8% chloridu sodného, 0.1% peptónu v sterilizovanej dejonizovanej vode).
- 1.5. V závislosti od toho, koľko vzoriek sa má odobrať z použitých návlekov na nohy, si vhodne rozdeľte plochu kŕdľa a kráčajte tak, aby ste každým párom návlekov prešli aspoň 100 m v rámci vybranej časti. Pohybujte sa tak, aby ste odobrali vzorky zo všetkých častí, vrátane znečistených častí, pokiaľ je bezpečné po nich kráčať. Tam, kde bol vyšpecifikovaný dostatok vzoriek z návlekov, osobitne odoberte vzorky zo znečistených miest. Uistite sa, že do odoberania vzoriek boli zahrnuté oddelené ohrady v kŕdli.
- 1.6. Po dokončení odoberania vzoriek vo vybranom sektore si opatrne vyzujte návleky, aby sa neuvolnil prilepený materiál, vložte ich do tašky alebo nádoby a označte ho. Pokiaľ majú byť v tom istom kŕdli odobraté ďalšie vzorky postupujte podľa horeuvedených bodov 1.3 - 1.5 v ďalšej časti kŕdľa.

2. Prach z kŕdľov nosníc na voľnom priestranstve

Musia sa používať masky proti prachu, ideálne počas celého odoberania vzoriek, ale určite vtedy, keď sa odoberajú vzorky prachu.

S chovateľom určite najlepšie miesta na zbieranie prachu v kŕdli. Zvyčajne je to na priehradkách ventilátora, ale aj na susedných lištách, trámoch, priečkach alebo potrubíach.

Niekedy je nevyhnutné požičať si rebrík na dosiahnutie najlepších miest na zbieranie prachu, ale lepšie je pozbierať prach z nižšie situovaných miest, ak sa tam prach nachádza.

Nedotýkajte sa pohybujúceho sa ventilátora, aby ste pozbierali prach.

Vyhýbajte sa odoberaniu prachu z miest v blízkosti zariadení na kŕmenie, pretože tu sa nachádza menej trusu.

Ak sa na zbieranie prachu používajú ventilátory, pozbierajte štyri podvzorky prachu, po stlačení vzorky naplňte 250 ml do plastovej nádoby alebo tašky. Podvzorky musia byť reprezentatívne rozmiestnené po celom kŕdli.

Ak je kŕdeľ rozdelený do ohrád, do vzoriek musí byť zahrnutý prach zo všetkých ohrád.

Ak tam nie sú žiadne ventilátory, alebo sú neprístupné, pozbierajte prach z líšt, trámov a potrubia – podvzorky pozbierajte z desiatich odlišných častí krdľa tak, aby boli do vzoriek zahrnuté všetky ohrady.

Ak je prachu príliš málo, napríklad v malých prirodzene vetraných krdľoch na voľnom priestranstve, pozbierajte prach zo všetkých miest, kde sa nachádza. Ak je to potrebné, pomôžte si škrabákom. Ak sa nepodarí pozbierať žiadny prach, pozbierajte iný odpad alebo ďalšie vzorky z návlekov na nohy .

Po odobratí vzoriek sa ubezpečte, že sú správne označené.

3. Prach z pásov na vajcia v krdľoch na voľnom priestranstve

3. 1. Pásky zbierajúce vajcia z automatických hniezd zvyčajne vypúšťajú predsiene krdľa, kde sa zbiera vysypaný prach z pásov na vajcia do podnosu alebo na dlážku na konci pása. Často sa tiež dá materiál pozbierať z kief na druhom konci pása na vajcia v krdli.

3. 2. Dohodnite sa s farmárom, aby zapol pásky na vajcia, ale nečistil prach pred odobratím vzoriek.

3. 3. Ak je tam viacero pásov, pozbierajte materiál z každého z nich.

3. 4. Nezbierajte vzorky z pásov, ak sú zapnuté.

3. 5. Pomocou plastových rukavíc pozbierajte postačujúci prach z pásov, aby ste naplnili 250 ml plastovú nádobu alebo plastovú tašku po stlačení. Ak je objem vzoriek menší, nazbierajte toľko, koľko je možné.

3. 6. Po odobratí vzoriek sa ubezpečte, že sú správne označené.

Krdle nosníc v klietkach

4. Trus z pásov na trus, zhrňáčov alebo hlbokých jám

4.1. Trus z krdľa nosníc v klietkach sa odstraňuje tromi hlavnými spôsobmi:

(a) Pásky na trus pod každým radom klietok, ktoré sa pravidelne pohybujú a vyprázdňujú do špirálového vrtáku alebo dopravníka.

(b) Šachta na trus, keď sa deflektory pod klietkami dostávajú do hlbkej šachty pod krdľom.

(c) Šachta na trus vo viacradovom krdli, kde sa klietky vyklápajú a trus padá priamo do šachty.

4.2. V krdli je zvyčajne niekoľko úrovní klietok; ubezpečte sa, že v kompletnej vzorke sú zastúpené vzorky trusu zo všetkých radov. 5 vzoriek sa odoberie z každého krdľa podľa nasledovného popisu:

4.2.1 Pri systémoch s pásmi alebo zhrňáčmi požiadajte farmára, aby ich zapol v deň odberu vzoriek, predtým, než sa odber vykoná.

4.2.2 Pri systémoch s deflektormi pod klietkami a zhrňáčmi pozbierajte trus, ktorý sa zachytil na zhrňáči potom, ako bol zapnutý. Zabezpečte materiál z každého radu klietok, aby z každej vzorky bolo približne 200-300 g.

4.2.3 Pri viac radových systémoch, kde nie je ani pás ani zhrňáč bude nevyhnutné pozbierať

trus zo šachty. Rukou zmiešajte kopu hnoja a pozbierajte 40 oddelených hrstí trusu, ktoré budú zo všetkých radov klietok a každá vzorka bude vážiť približne 200-300 g.

4.3. Pásky na trus: - z každej vzorky pozbierajte asi 200-300 g trusu z výstupných strán pásov. Na zhrňáči sa trus zhromažďuje na konci pásu, z ktorého sa dá ľahko pozbierať. Na každú vzorku použijete nový pár plastových rukavíc a pozbierajte aspoň 20 hrstí z oddelených pásov na škrabáky, ak je to možné a zabezpečte, aby boli do záverečnej vzorky zahrnuté všetky oddelenia.

4.3. Po odobratí vzoriek sa ubezpečte, že sú správne označené.

5. Prach pod kliečkami

- 5.1. Ak má krdel' viac ako jedno poschodie, pozbierajte vzorky iba z nižšieho poschodia.
- 5.2. Použite nový pár umelohmotných rukavíc na každú vzorku a pozbierajte prach spod kliečok z 20 oddelených miest v krdli. Zahrnuté musia byť všetky rady kliečok.
- 5.3. Použitím rukavice alebo škrabáka zmiešajte materiál na dlážke a vložte veľkú hrst' do nádoby alebo tašky na vzorky.
- 5.4. Pozbierajte vzorky z každého konca radu – približne jednu štvrtinu dĺžky radu z konca každého vybraného radu. = vzorkovací bod pod radmi kliečok

X – vzorkovací bod pod radmi kliečok

- 5.5. Kompletná vzorka musí do plna naplniť 250 ml nádobu alebo tašku na vzorky.
- 5.6. Po odobratí vzoriek sa ubezpečte, že sú správne označené .

NÁVOD NA POSTUP PRI ODOBERANÍ VZORIEK

ODPORÚČANÁ VÝBAVA

- Vozidlo na návštevy fariem hygienicky čisté
- Dezinfikované gumené čižmy
- Jednorazové návleky na nohy
- Jednorazová kombinéza
- Masky proti prachu
- Čiapka
- Inštrukcie na odoberanie vzoriek
- Pevná podložka na písanie a tlačivo na zapisovanie vzoriek
- Pero, ceruzka, vodotesná fixka
- Malá baterka
- Sterilné nádoby alebo tašky na vzorky
- Sterilné jednorazové rukavice
- Sterilné jednorazové škrabáky (napr. autoklávové stlačovače s dreveným jazýčkom)
- Topánky na odoberanie vzoriek
- Riedidlo na odstraňovanie
- Debna/krabica na náradie
- Dezinfekčný sprej
- Výbava na balenie a odosielanie vzoriek

Personál, odoberajúci vzorky musí dodržiavať zvyčajné bezpečnostné opatrenia, aby zabránil vypuknutiu alebo prenosu akéhokoľvek ochorenia z jedného chovu na druhý. Nasledovné údaje slúžia ako návod na odoberanie vzoriek.

1. Dohodnutie návštevy na farme

- 1.1. Konzultujte s chovateľom vopred termín odberu
- 1.2. Získajte podrobnosti o type ventilácie, zbierania vajec, odstraňovaní hnoja z vybranej hydinárne, ktoré pomôžu pri plánovaní odoberania vzoriek.
- 1.3. Provizórne dohodnite odoberanie vzoriek.
- 1.4. Zistite si opatrenia proti chorobám, ktoré od návštevníkov vyžaduje farmár.
- 1.5. Požiadajte farmára, aby včas zapol stroj na odvádzanie hnoja alebo zhrnovače v deň odoberania vzoriek a aby nečistil prach zo zberačov vajec a spod kliebok, kým nebolo dokončené odoberanie vzoriek.
- 1.6. Návštevu si s farmárom dohodnite telefonicky pár dní pred odoberaním a uistite sa, že dátum a čas odberu stále platia.

2. Príprava na odber vzoriek na farme

- 2.1. Pripravte si požadované náradie. Pripravte si prázdne kontajnery, rukavice, návleky na nohy na odber vzoriek, atď., v prípade nehody. Nádoby a tašky na vzorky možno vopred označiť podľa záznamu vzoriek.
- 2.2. Zabezpečte, aby bolo vozidlo používané na odber vzoriek *čisté* zvonku aj zvnútra.
- 2.3. Skontrolujte, či je náradie starostlivo pripravené a či má ochranné oblečenie správnu veľkosť a je správne oblečené.

3. Príchod na farmu

- 3.1. Dodržiavajte opatrenia biologickej bezpečnosti, ktoré stanovil farmár.
- 3.2. Na farmu prídte v dohodnutom čase.
- 3.3. Vozidlo zaparkujte na čistom mieste mimo prašných výfukov, odpadových vôd alebo skládok odpadu.
- 3.4. Dezinfikujte kolesá a rámy kolies vozidla.
- 3.5. Upozornite farmára na svoju prítomnosť zvoncom, telefonickým systémom, trúbou auta alebo mobilným telefónom a nevchádzajte na hydinovú farmu bez povolenia farmára alebo vedúceho.
- 3.6. Pokiaľ je k dispozícii, použite ochranné oblečenie farmy. Pokiaľ nie je k dispozícii, oblečte si jednorazovú kombinézu, rukavice, dezinfikované vodotesné čičmy a návleky na nohy.
- 3.7. Požiadajte farmára, aby poskytol údaje o testovanom krdli, plán krdľa a aby zapol v krdli svetlá.
- 3.8. Ak je to nevyhnutné, požiadajte farmára, aby vám požičal rebrík alebo niečo na zbieranie prachu z najvhodnejších miest.
- 3.9. Zapisujte si požadované údaje o farme a o krdli do príslušného tlačiva. (Je nevyhnutné zaznačiť veľkosť krdľa, typ krdľa, typ krdľa, dátum a typ vakcinácie, vek krdľa, ventiláciu, zber vajec a spôsob odstraňovania hnoja).

4. Odber vzoriek

- 4.1. Postupujte podľa návodu na odoberanie vzoriek, aké vzorky sa majú odobrať vo vybranom krdli.
- 4.2. Odoberte najcharakteristickejšie vzorky, ktoré zahŕňajú rozličné časti krdľa.
- 4.3. Medzi každou vzorkou si vymeňte rukavice.
- 4.4. Zabezpečte, aby boli údaje o farme, číslo vzorky a typ vzorky jasne vyznačené na kontajneri so vzorkami alebo detailne popísané na zázname o vzorkách.

4.5. Po odobratí všetkých vzoriek z farmy skontrolujte, že sú správne označené a boli vyplnené všetky tlačivá (žiadanka a protokol o úradnom odbere vzoriek)

5. Odchod z farmy

5.1. Pokiaľ je to možné, zbavte sa jednorazového vybavenia na farme.

5.2. Ak ste použili vlastné čizmy, riadne ich očistite a dezinfikujte.

5.3. Starostlivo si umyte ruky a po vysušení použite gél na báze alkoholu.

5.4. Po odchode z farmy znovu dezinfikujte kolesá a rámy kolies. Pokiaľ je vozidlo viditeľne špinavé alebo zaprášené, umyte ho pred návštevou ďalšej farmy.

6. Odoslanie vzoriek do laboratória

Tašky alebo nádoby so vzorkami vložte do príslušného nepremokavého vaku a vonkajšieho kontajnera, na vonkajšiu časť pripevnite administratívne údaje.

Zabezpečte, aby bol balík bezpečne zabalený a jasne označený adresou laboratória a požadovaným bezpečnostným označením.

Balík so vzorkami odošlite expresne v deň odobratia vzoriek do laboratória, ktoré vzorky otestuje. Telefonicky oznámte odoslanie vzoriek laboratóriu.